

Nr 408.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående beredande av rörelsekapital för statens industrikommission för tillgodoseende av landets importbehov av industriella råvaror; given Stockholms slott den 7 maj 1918.

Under återopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att för beredande av rörelsekapital för statens industrikommission, att användas för tillgodoseende av landets importbehov av industriella råvaror, å tilläggsstat för år 1918 såsom utgift för kapitalökning anvisa ett reservationsanslag av 30,000,000 kronor att utgå av tillfälliga låne-medel.

Den till ärendet hörande handling skall tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

F. V. Thorsson.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 7 maj 1918.

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden: PETERSSON,
 SCHOTTE,
 PETRÉN,
 NILSON,
 LÖFGREN,
 friherre PALMSTIERNA,
 RYDÉN,
 UNDÉN,
 THORSSON.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Thorsson anförde härefter:
I skrivelse den 23 april 1918 har statens industrikommission gjort framställning om beredande av ytterligare rörelsekapital för kommissionen.

Denna fråga anhåller jag nu att få underställa Kungl. Maj:ts prövning; och tillåter jag mig därvid till en början att i korthet einra om de anordningar, som tidigare träffats för finansierandet av kommissionens verksamhet.

Genom särskilda beslut den 19 december 1916 och den 4 januari 1917 anbefalldes Kungl. Maj:t, på framställning av industrikommissionens arbetsutskott, statskontoret att för utbetalande av ersättning för vissa jam-

likt förfoganderättslagen för statens räkning i anspråk tagna partier av industriella råvaror till vederbörande utanordna sammanlagt högst 3,350,000 kronor.

Sedermera föreslog Kungl. Maj:t i en den 14 april 1917 dagtecknad proposition, nr 210, riksdagen att för tillämpning av förfoganderättslagen i fråga om råvaror för industrien m. m. ställa till Kungl. Maj:ts förfogande ett belopp av 20 miljoner kronor.

Kungl. Maj:ts ifrågavarande proposition blev av riksdagen bifallen.

Av det till Kungl. Maj:ts disposition sålunda ställda beloppet har Kungl. Maj:t sedermera till industrikommissionen såsom rörelsekapital utanordnat dels den 11 september 1917 sju miljoner kronor, dels ock den 9 april 1918 återstående tretton miljoner kronor.

Efter erinran härom samt med tillkännagivande, att av berörda belopp samt av andra tillgängliga medel den 23 april 1918 innestode å industrikommissionens giroräkning i riksbanken omkring femton miljoner kronor, anför kommissionen i sin förberörda skrivelse den 23 april 1918 i fråga om behovet av ytterligare rörelsekapital följande:

»Det torde emellertid böra tagas under överbägande, huruvida detta rörelsekapital kan beräknas vara tillräckligt för de arbetsuppgifter, som otvivelaktigt förestå kommissionen. För importens uppmuntrande hava de enskilda importörerna tidigare ganska allmänt tillåtits själva förfoga över införda industriella råvaror. Denna tid synes nu vara förbi beträffande åtskilliga dylika varor dels på grund därav, att varuinförselns mängd bestämmes av handelsavtal, därvid det enskilda initiativets värde är ringa om ens något, dels emedan staten under numera rådande varuknapphet måste tillse, att de varumängder, som importerats, bliva så vitt möjligt rättvist fördelade och försålda till skäliga priser. I samma mån som det enskilda intresset för varuimporten sålunda undanskjutes, inträder för staten nödvändigheten att själv svara för importens verkställande, särskilt i sådana fall då densamma är förbunden med mera avsevärda risker och erfordrar stora kapitalutlägg. Kommissionen har också under de senaste månaderna i ganska vidsträckt omfattning själv måst ställa sig som importör, och visar denna gren av dess verksamhet allttjämt växande tendens.

På grund av dessa omständigheter, vilka äga sin motsvarighet i förhållanden, som på livsmedelsmarknaden långt tidigare föranlett en omfattande statsimport, synes det kommissionen nödvändigt, att ökat rörelsekapital ställes till kommissionens förfogande. Storleken av det erforderliga kapitalet är det givetvis vanskligt att söka fastställa, men bör detsamma för att vid de tillfällen, som kunna yppas, möjliggöra ett kraftigt initiativ, icke tillmätas allt för knappt. Såvitt kommissionen nu kan bedöma de föreliggande importmöjligheterna och andra inverkan faktorer, torde dock ett belopp av i allt femtio miljoner kronor kunna täcka det väsentligaste behovet under löpande år, särskilt i betraktande därav att, i den mån varorna inkomma, det enskilda kapitalet kommer att i största möjliga utsträckning anlitas för desammas omhändertagande och fördelning.

I anledning av det anförda får kommissionen därför i underdånighet hem-

ställa, att Eders Kungl. Maj:t behagade hos riksdagen söka utverka ett ytterligare anslag av trettio miljoner kronor, att ställas till kommissionens förfogande såsom rörelsekapital för tillgodoseende av landets importbehov av industriella råvaror.»

*Departement-
schefen.*

Vad industrikommissionen sålunda anfört giver vid handen, att kommissionen för att kunna utföra de uppgifter, vilka på grund av rådande förhållanden kommit att i alltjämt stegrad grad påvåla kommissionen, är i behov av ytterligare kapitaltillgång till betydande belopp.

I avseende å storleken av den ifrågasatta nya statskrediten har jag intet att erinra till vad industrikommissionen anfört. Beloppet synes mig sålunda icke böra sättas lägre än till 30,000,000 kronor. Medlen äro givetvis avsedda att i sinom tid till statsverket återbetalas; och torde därvid, på sätt under fjolåret av dåvarande departementschefen framhölls, böra tagas under övervägande, huruvida jämväl ränta skall gäldas.

Det anslag, som för nu ifrågavarande ändamål kan komma att beviljas, torde såsom sannolikt erforderligt redan under innevarande år böra uppföras å 1918 års tilläggsstat samt lämpligen erhålla reservationsanslags natur. Beloppet torde böra utgå av tillfälliga lånemedel, vilkas anskaffande lärer ankomma på riksgäldskontoret.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att Eders Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen

att för beredande av rörelsekapital för statens industrikommission, att användas för tillgodoseende av landets importbehov av industriella råvaror, å tilläggsstat för år 1918 såsom utgift för kapitalökning anvisa ett reservationsanslag av 30,000,000 kronor att utgå av tillfälliga lånemedel.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan behagade Hans Maj:t Konungen lämna bifall samt förordnade, att proposition i ämnet av den lydelse, bil. litt. . . . vid detta protokoll utvisar, skulle avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Teodor Franzén.